

jelige: a sareptai özvegy

Árva Bethlen Kata: A „szent” és a földi halandó, az erdélyi nemesasszony két arca

Tekintettel arra, hogy Bethlen Katát későbbi olvasói gyakorta nevezték szentnek, dolgozatomban azt vizsgálom, hogy ez milyen értelemben jogos megközelítés. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy valóban nevezhetjük-e az erdélyi nemesasszonyt „szentnek”, ha igen akkor milyen értelemben? Húzhatunk-e párhuzamot az élete és a római szentkultusz között, és miképpen vonható be a kérdésbe a mártírmisztika? Alapvetően az a kérdés, hogy valakit szentnek, jónak vagy éppen rossznak nevezünk, több tekintetben is szubjektív. Mitől lesz valaki szent? Attól, hogy feddhetetlen? Hogy Istennek tetsző életet él?

Többek között ismertetem a szent szó mind katolikus mind református értelmezését, hogy azok miképpen fordulnak elő az önéletírásban és érdekességképpen párhuzamot vonok a két Szent Katalin és Bethlen Kata élete között, szemléltetve, hogy a katolikus *szent* szó későbbi értelmezése tükrében munkássága több kritériumnak is megfelel. Ebben fontos szerepet játszik a nemesasszony karitatív tevékenysége, orvostudományokban való ismerete és hitéért való küzdelme.

A kérdésben arra a következtetésre jutottam, hogy „szent” mivolta inkább mártíromságával összeegyeztethető. Ide tartozik az is, hogy életét Istennek ajánlotta fel és támogatta embertársait, ahogyan az a példának felhozott két szenttel való párhuzamokban is érezhető. Ez többek között betudható annak is, hogy az élőkért való közbenjárás lehetősége katolikus értelemben a mártíromság attribútuma, valamint a mártírhalál egy lépcsőfok a szentté váláshoz.

Halandóságát tekintve a protestáns mártírológiával foglalkoztam, azt is vizsgálva, hogy milyen szerepe volt ebben Bod Péternek. Valószínűsíthető, hogy nagy befolyással bírt patrónájára és bele tudta illeszteni studia litteraria programjába. Ehhez köthető az is, hogy a témában nagy hangsúlyt kap özvegyi mivolta.

Végezetül Haller Lászlóval való kapcsolatát emelem ki mint a szenvedéstörténet állandó forrása, ugyanakkor ismertetem, hogy a kor helyzetét és házassági szabályozásait tekintve miért is volt rendhagyó a kapcsolatuk, valamint megfogalmazom, hogy szívesen foglalkoznék még ezzel a témával a jövőben.

A célom nem az, hogy „modernné olvassam” Bethlen Kata életművét, csupán ismertetek egy értelmezési szempontot, amelyhez mind a végrendeleteit, imádságoskönyvét és a Bod Péter szakirodalmat is igyekeztem felhasználni, mindezt a teljesség igénye nélkül.